

07. ΜΟΥΣΙΚΗ

07.02 Μουσικά όργανα

Πού βάζουμε κόμμα ;

Η λέξη κόμμα προέρχεται από το ρήμα κόβω, γιατί κόβει την πρόταση.

Πού βάζουμε κόμμα:

Μέσα στην ίδια πρόταση, όταν έχουμε όμοιους όρους στη σειρά (ασύνδετους), όπως: ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα, επιρρήματα.

π.χ. α) Η μητέρα ψώνισε μήλα, πορτοκάλια, μανταρίνια και αχλάδια.

β) Το Σύνταγμα προστατεύει την ελευθερία, τη ζωή, την τιμή και την περιουσία των πολιτών.

γ) Άνοιξα το γράμμα, το διάβασα κι έφυγα σιγά, αμίλητα, αθόρυβα.

Όταν έχουμε κλητική προσφώνηση ή προσφώνηση μέσα στην πρόταση.

π.χ. α) Πέτρο, δώσε μου το βιβλίο σου.

β) Σου είπα, αγαπητέ μου, ότι πρέπει να δουλέψεις σκληρά.

γ) Μέριασε, βράχε, να διαβώ.

δ) Αυτή, νομίζω, στάθηκε η φιλοδοξία τους.

Όταν η πρόταση αρχίζει με ένα μόριο ή επίρρημα (βεβαιωτικό ή αρνητικό).

π.χ. Ναι, θα έρθω. Βέβαια, θα φροντίσω αμέσως. Όχι, δε θέλω. Καλά, θα σου τηλεφωνήσω. Έτσι, έμειναν όλοι ικανοποιημένοι.

Όταν έχουμε παράθεση ή επεξήγηση.

π.χ. Η Αφροδίτη, η θεά της ομορφιάς, βγήκε από τον αφρό της θάλασσας.

(Επεξήγηση)

Η Γοργόνα, μισή γυναίκα μισή ψάρι, σταματά τα καράβια και ρωτά. (Παράθεση)

Χωρίζουμε με κόμμα τα λόγια αυτού που γράφει από τα λόγια αυτού που μιλάει.

π.χ. «Εγώ, τους είπε ο Παπαφλέσσας, δεν ήρθα εδώ να μετρήσω πόσος είναι ο στρατός του Ιμπραήμ».

"Δημήτρη, είπε ο Ανδρέας, θα έρθεις να κάνουμε την εργασία ;"

Όταν δυο κύριες προτάσεις συνδέονται με το αλλά (αντιθετικός σύνδεσμος).

π.χ. Στο βουνό έκανε πολύ κρύο, αλλά ήταν όλοι ντυμένοι καλά.

Ήταν λίγοι, αλλά ήταν γενναίοι.

Χωρίζουμε με κόμμα τις δευτερεύουσες προτάσεις από τις κύριες :

α) Τις αιτιολογικές προτάσεις. (Αρχίζουν με το: γιατί, επειδή, αφού)

π.χ. Το παπάκι λυπόταν, γιατί ήταν άσχημο.

β) Τις τελικές προτάσεις, όταν αρχίζουν με το για να. Όταν αρχίζουν με το να δε βάζουμε κόμμα.

(Οι τελικές προτάσεις φανερώνουν σκοπό), π.χ. Φορούσε ένα χοντρό πανωφόρι, για να μην κρυώνει.

γ) Τις εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις. (Αρχίζουν με τους συνδέσμους αν και, και αν)

π.χ. Τον έβλεπα σαν εχθρό μου, αν και ήταν συγγενής μου.

δ) Τις υποθετικές προτάσεις. (Αρχίζουν με τους συνδέσμους αν, εάν)

π.χ. Αν δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει.

ε) Τις χρονικές προτάσεις. (Αρχίζουν με τους συνδέσμους: όταν, αφού, καθώς, πριν)

π.χ. Ήμουν παιδί, όταν άκουσα αυτή την ιστορία.

στ) Τις αναφορικές προτάσεις. (Αρχίζουν με τις αναφορικές αντωνυμίες: όποιος, όσος, ο οποίος, ό,τι, ή με αναφορικά επιρρήματα: όπου, που, όπως, πως, όσο, καθώς, σαν, ωσάν, οποτεδήποτε, οπουδήποτε, οπωσδήποτε).

π.χ. Την άλλη μέρα γύρισε ο πατέρας, ο οποίος φαινόταν κουρασμένος.

Όσο νύχτωνε, τόσο έλαμπε η φωτιά.

ζ) Τις συμπερασματικές προτάσεις. (Αρχίζουν με το ώστε, ώστε να)

π.χ. Μιλούσε τόσο σιγά, ώστε μόλις τον άκουγα.

Δε χωρίζουμε με κόμμα

Τις ειδικές προτάσεις. (Αρχίζουν με το ότι, πως, που). Εκτός αν χρησιμοποιούνται ως επεξήγηση.

π.χ. Νομίζω ότι έχει δίκιο.

Φαίνεται πως θα βρεθεί μια λύση. Είναι κρίμα που δε σε κάλεσαν. ενώ: Πήραμε μια ευχάριστη είδηση, ότι ο αδελφός μου πέτυχε στο Πανεπιστήμιο.

Κανείς δεν το ήξερε αυτό, πως ο πατέρας μου δεν ήταν Έλληνας.

Τις διστακτικές προτάσεις. (Αρχίζουν με το μη(ν), μήπως). Εκτός και χρησιμοποιούνται ως επεξήγηση.

π.χ. Πρόσεξε μην κάμεις λάθος.

Φοβούμαι μήπως αρρωστήσεις.

ενώ: Ένα μόνο τον τρόμαζε στη μάχη, μην. πιαστεί αιχμάλωτος. Κάθε μέρα είχε την ίδια αγωνία, μήπως τον διώξουν απ' τη δουλειά.

Τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Εκτός και χρησιμοποιούνται ως επεξήγηση

π.χ. Μας ρώτησε ποιοι είμαστε.

Απορώ γιατί δεν πήγε κι αυτός.

ενώ: Στην απορία μου, πού θα βρούμε τα μέσα, δεν απάντησε.

Το κατηγορούμενο

Κατηγορούμενο είναι η λέξη (επίθετο, ουσιαστικό ή μετοχή) η οποία δίνει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο μια ιδιότητα μέσω του **συνδετικού ρήματος**.

Το κατηγορούμενο του υποκειμένου μπαίνει στην ίδια πτώση με το υποκείμενο, δηλαδή σε **ονομαστική**, π.χ. «Η Άννα είναι μαθήτρια», (εκτός αν πρόκειται για ουσιαστικό σε πτώση γενική, οπότε είναι γενική κατηγορηματική, π.χ. «Το αυτοκίνητο είναι του πατέρα μου»).

Το κατηγορούμενο του αντικειμένου είναι στην ίδια πτώση με το αντικείμενο.

Δηλαδή το ρήμα συντάσσεται με **δύο αιτιατικές**, η μία είναι **αντικείμενο** και άλλη **κατηγορούμενο του αντικειμένου** (Ορίζουμε **εσένα αρχηγό /ή ως αρχηγό**). Η αιτιατική «εσένα» είναι αντικείμενο και η αιτιατική «αρχηγό» κατηγορούμενο του αντικειμένου, αφού αποδίδει σε αυτό κάποια ιδιότητα.

Ο δήμαρχος όρισε τον Γιώργο (ως/σαν) υπεύθυνο

Το σχολείο επέλεξε τον Ηλία απουσιολόγο

Το κείμενο παρουσιάζει την Ελλάδα προοδευτική

Οι μαθητές εξέλεξαν τον Μάριο πρόεδρο

Συχνά πριν από την αιτιατική - κατηγορούμενο του αντικειμένου υπάρχουν τα μόρια *ως, για, σαν*. Ρήματα που συντάσσονται με κατηγορούμενο του αντικειμένου είναι: *ανακηρύσσω, αποκαλώ, διορίζω, εκλέγω, θεωρώ, κρίνω, ονομάζω, χειροτονώ* κ.λπ..

Για να βρούμε το κατηγορούμενο πρέπει πρώτα:

- α) να έχουμε εντοπίσει το ρήμα
- β) το ρήμα να είναι συνδετικό
- γ) να έχουμε βρει το υποκείμενο (ρωτάμε ποιος - ποια - ποιο)
- δ) να κάνουμε την ερώτηση: τι ή τι λογής + ρήμα + υποκείμενο.

Παράδειγμα :

Ο Πηνειός είναι ποταμός.

- α) εντοπίζουμε το ρήμα: **είναι**
- β) είναι το ρήμα συνδετικό; ναι
- γ) βρίσκουμε το υποκείμενο: ποιος είναι ; > **Ο Πηνειός**
- δ) ρωτάμε: τι λογής είναι ο Πηνειός ; > **ποταμός > κατηγορούμενο**

Συνδετικά ρήματα

Συνδετικά λέμε τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης (για το υποκείμενο) με κάποια άλλη φράση, που ονομάζεται **κατηγορούμενο**. Αυτή η φράση φανερώνει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό που έχει το υποκείμενο.

Συνδετικά ρήματα είναι τα: είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, λέγομαι, αποδεικνύομαι, εκλέγομαι, διορίζομαι κ.ά.

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις

Ο κύριος Βρασίδης νομίζει ότι ο καιρός θα χαλάσει.

Ο Ορέστης ξέρει ότι ο θεός Βρασίδης θα πάει διακοπές.

Οι ειδικές προτάσεις εισάγονται με τους συνδέσμους ότι, πως, που και είναι αντικείμενα ρημάτων όπως: λέω, πιστεύω, νομίζω, ξέρω, αισθάνομαι, υποστηρίζω κ.ά.

Ο κύριος Βρασίδης παραπονιόταν πως ο καιρός χαλούσε κάθε χρόνο στις διακοπές του.

Ο κύριος Βρασίδης μετάνιωσε που δεν είχε συμβουλευτεί την Ε.Μ.Υ.

Οι ειδικές προτάσεις μπορεί να είναι και υποκείμενα απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων:

Π.χ. Φαίνεται ότι η βροχή θα κρατήσει αρκετή ώρα.

Οι βουλητικές προτάσεις είναι εξαρτημένες προτάσεις που εκφράζουν επιθυμία, σχεδιασμό ή ευχή. **Είναι αντικείμενα ρημάτων όπως:** θέλω, μπορώ, εύχομαι, αναγκάζομαι, σκοπεύω κ.ά. Επίσης, είναι **υποκείμενα απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων** όπως: πρέπει, χρειάζεται, απαγορεύεται, είναι ανάγκη, είναι αδύνατον κ.ά. **Οι βουλητικές προτάσεις βρίσκονται πάντοτε σε υποτακτική (γι' αυτό και ξεκινούν με το μόριο να της υποτακτικής).**

Προσοχή!

Ξεχωρίζουμε τις βουλητικές από τις τελικές προτάσεις, γιατί στις βουλητικές δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε το να με το για να.

Θέλω να πάω στον κινηματογράφο.

ΑΛΛΑ ΟΧΙ Θέλω για να πάω στον κινηματογράφο.

Ο θεός Βρασίδης αναρωτιέται αν θα πάει τελικά στην Άνδρο για διακοπές. Θέλει να μάθει πότε θα σταματήσει η κακοκαιρία και ποιος θα τον βοηθήσει να αλλάξει τα εισιτήρια.

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις είναι εξαρτημένες προτάσεις που εκφράζουν ερώτηση ή απορία. **Είναι αντικείμενα ρημάτων όπως:** ρωτώ, αναρωτιέμαι, απορώ, σκέφτομαι, αμφιβάλλω κ.ά. Επίσης, **είναι υποκείμενα απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων με παρόμοια σημασία.** Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις **εισάγονται με τους συνδέσμους αν, μήπως, με τις ερωτηματικές αντωνυμίες και με τα ερωτηματικά επιρρήματα.**

Ο θεΐος Βρασίδας ανησυχεί μη χαλάσει κι άλλο ο καιρός.

Φοβάται μήπως το ποντίκι τη δαγκώσει!

Οι ενδοιαστικές προτάσεις είναι εξαρτημένες προτάσεις που εκφράζουν τον φόβο ή τον δισταγμό μας για κάτι. **Είναι αντικείμενα ρημάτων** όπως: φοβάμαι, ανησυχώ κ.ά. **Οι προτάσεις αυτές εισάγονται με τους συνδέσμους μήπως και μη(ν).**

Είδα μια κοπέλα η οποία/που μου είχε πουλήσει ένα παγωτό.

Οι αναφορικές προτάσεις είναι εξαρτημένες προτάσεις που αναφέρονται σε μία λέξη ή φράση κάποιας άλλης πρότασης. **Οι προτάσεις αυτές εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες ή το άκλιτο που.**

Πολλές φορές η αναφορική αντωνυμία πρέπει να βρίσκεται μέσα σε Προθετική Φράση:

Ο Ορέστης διάβαζε ένα βιβλίο. Στο βιβλίο πρωταγωνιστούσε ο Ηρακλής.

Ο Ορέστης διάβαζε ένα βιβλίο [**στο οποίο**] πρωταγωνιστούσε ο Ηρακλής.

Προθετική Φράση

Αν την ξαναδώ, θα της πω ότι έχει ωραία μάτια.

Οι υποθετικές προτάσεις δηλώνουν ότι κάτι πρέπει να εκπληρωθεί για να πραγματοποιηθεί στη συνέχεια το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Οι προτάσεις αυτές **εισάγονται με τους υποθετικούς συνδέσμους (π.χ. αν, άμα, είτε...είτε).**

Η εξαρτημένη υποθετική πρόταση (**ή αλλιώς η υπόθεση**) μαζί με την κύρια πρόταση που σχετίζεται με αυτήν (**την απόδοση**) σχηματίζει τον **υποθετικό λόγο**.

Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται με τους **χρονικούς συνδέσμους (π.χ. αφού, όταν, ενώ).**

Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με **τους αιτιολογικούς συνδέσμους (π.χ. γιατί, επειδή, διότι).** Τις χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να επιχειρηματολογήσουμε για κάτι.

Πήγαμε εκδρομή, αν και έβρεχε.

Οι εναντιωματικές προτάσεις φανερώνουν αντίθεση σε αυτό που δείχνει η κύρια πρόταση. Παρ' όλα αυτά, η κύρια πρόταση ισχύει. **Εισάγονται με τους συνδέσμους αν και, ενώ, μολονότι, κι ας.**

Θα πάμε εκδρομή, **κι ας βρέξει**.

Οι παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τους συνδέσμους **και αν, και να, κι ας**.

Θα πάω να τη βρω για να της πω ότι έχει όμορφα μάτια.

Όταν θέλουμε να δείξουμε **για ποιο σκοπό γίνεται κάτι**, χρησιμοποιούμε **τελικές προτάσεις**. **Αυτές εισάγονται με το για + το μόριο της υποτακτικής να**.

Ο καιρός επιδεινώθηκε τόσο πολύ, που ο θεός Βρασίδας ανέβαλε τις διακοπές του.

Περίμενε τις διακοπές του τόσες εβδομάδες, ώστε δικαιολογημένα στενοχωρήθηκε.

Οι **αποτελεσματικές προτάσεις** δείχνουν το αποτέλεσμα της πράξης που δηλώνει η κύρια πρόταση. Εισάγονται με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους **ώστε, που**.